

NOTEN

1. *Jaarverslag Maritiem Museum 'Prins Hendrik'* 1962, 22. Volgens overlevering kwam de weduwe uit Stampersgat. Zij woonde echter in Oudenbosch. Zij heette Maria van Kol (1776-1857) en was getrouwd met de schipper Johannes Franciscus Horians (1771-1821). Met dank aan Irene Dewald, Dordrecht.

2. Egbert Willem Petrejus (1898-1973) kwam in 1946 in dienst bij het Maritiem Museum. Op 1 maart 1963 ging hij met pensioen. Hij bleef tot 1 oktober 1964 aan het museum verbonden.

3. E.W. Petrejus, *Scheepsmodellen Binnenschepen* (Bussum 1965), 141-142.

4. Beurtvaart is de tak van binnenvaart waarbij beurtschippers op gezette dagen een vaste vaart hebben tussen twee of meer plaatsen.

5. J. van Beylen, 'Schepen: volkstechniek en volkskunst' in: Tj.W.R. de Haan, *Volkskunst der Lage Landen* (Amsterdam, Brussel 1965), 154-155, 167-171.

6. G.C.E. Crone, *Nederlandsche Jachten, Binnenschepen Visschersvaartuigen en daarmee verwante kleine zeeschepen 1650-1900* (Amsterdam 1926), 296.

7. Alle Elbers, *Vlag en wimpel* Inventarisatie (typoscript 2007). Dit typoscript is mij ter inzage gegeven door de heer Elbers. Een eerdere versie uit 1986 bevindt zich ondermeer in de bibliotheek van het MMR.

8. Zie Joost Schokkenbroek, 'Dundoek zonder dikdoenerij: Negentiende-eeuwse beschilderde scheepsvlaggen en hun gebruik', *Cachet* (2006), nr. 34, 18-21 en Alle Elbers, 'Scheepsschilders Elbers', *De Bokkepoot* (2008), 32-36.

9. Ik hanteer de term firma of vlaggenmakersbedrijf Pijnappels, ook al bestond deze na het overlijden van F.H. Pijnappels formeel niet meer onder deze naam.

10. Alle DTB gegevens van personen in dit artikel zijn te vinden in het Gemeentearchief Rotterdam (GAR), tenzij anders vermeld.

11. Wijk D, nr. 112; zie Adresboek Rotterdam 1834, 46.

12. De andere kinderen waren: Petrus Wilhelmus (1813-1814), Maria Josephina (1816-1819), N.N. (geboren en overleden op 14-10-1817) Gerardus Julius (geboren 10 maart 1820 en overleden 17 maart 1820).

13. Zie bijvoorbeeld *Adresboek Rotterdam* 1838, 140. Hij was daar tot 1854 gevestigd.

14. *Adresboek Rotterdam* 1841, 320.

15. Dit komt overeen met het ontbreken van F.H. Pijnappels in het adresboek Rotterdam van 1838. Het eerst daarop bewaarde adresboek dateert uit 1841. Daarin wordt op pag. 320 'F.H. Pynappels vlaggenm.' vermeld.

16. Zie bijvoorbeeld *Adresboek Rotterdam* 1838, 201: 'J.H. Wittenheer jr kleedermaker Wijnstraat.'

17. Francisca Martina stierf in 1889. De andere twee dochters waren: Neeltje Louisa (1835-1837) en Louisa Johanna (1838 geboren en overleden).

18. NRC, 10 augustus 1859.

19. NRC, 11 augustus 1859.

20. Nationaal Archief, Memories van Successie, inv.nr 6349, no 4343, 2 februari 1860.

21. *Adresboek Rotterdam* 1838, 202, 1841, 381, 1847, 227, pensman aan de (Lange) Pannekoekenstraat.

22. Mogelijk was de Rotterdamse graveur J.J. Wolff (ca. 1779-?) een ver familielid van hem en leerde Willem van hem tekenen.

23. *Adresboek Rotterdam* 1862, 143.

24. *Ibidem* 1873, 299.

25. *Ibidem* 1878, 124.

26. Zie J. Erkelens, 'Dordtse schilders, 3: Johan Hendrik Boshamer (1776-1862)' *Kwartaal & Tekenen van Dordrecht* 13 (1987) nr. 4, 12-16; A.